

"EDINOST"
Izaja po trikrat na teden v šestih iz-
danjih ob torekih, četrtekih
in sobotah. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerje pa ob 7.
uri večer. — Obejno izdanje stane:
za jeden mesec . f. 1.—, letno Avstrije f. 1.50
za tri mesece . . . 3.— . . . 4.—
za pol leta . . . 6.— . . . 10.—
za vse leto . . . 12.— . . . 18.—
Naročnice je plačevati naprej na naročbo
kroz priloženo naročilno se uprava se
ozira.

Posamične številke se dobivajo v pro-
stovolnih tobaka v Trstu po 2 nč.
Izvan Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglas se računa po tarifu v petitu; za
naslove s debelimi črkami se plačuje
prostor, kolikor obsega navadnih vrst.
Poslana, osmrtnice in javne zahvale,
maši oglasi itd. se računajo po pogodi o

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu
ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mo-
biti frankovano, ker nefrankovana se
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase spr-
ajoma upravnistvo ulice Molina pri-
sola št. 3. II. nadst. Naročnino in oglase
je plačevati loco Trst. Odnos reklame
sije se prosto postavlja.

Glavilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinosti je moč.

Italijani in Nemci v Trstu.

I.

"Alldeutsche südliche
Grenzfesten"

"D. Wacht" od 23. dec. 1897.

Mi smo se že opetovano bavili z razmerjem
med Nemci in Italijani v Trstu. To so zavezniki,
veliki prijatelji — proti nam! Da: proti nam in
le proti nam! Kjer ni nas, kjer je odpadel ta
objekt vzajemnega jim sovražstva, tam je tudi zgi-
nelo nemško-lasko prijateljstvo. Le ono sovražstvo
proti nam, ki je jednako intenzivno na laški in na
nemški strani, omogoča, da so si tu zavezniki
ljudje, ki se sovražijo drug drugega iz globine
svoje duše. Sovražstvo do Slovanov je ustvarilo tu
najnenaravnejšo alejanco, je spravilo pod jeden dežnik
ljudij, ki se po svojem resničnem čustvovanju strin-
jajo istotake, kakor se strinjata ogenj pa voda.
Vsa zavratnost, neiskrenost in nenaravnost raz-
merja med Nemci in Italijani se nam kaže v
raznih pojavih, zlasti od nemške strani, ki se po-
navljajo perijodično, čim so gospoda malce pozab-
bili — na nas. Tako je bilo v zadnji čas več izjav
v "Grazer Tagespost", ki so izzvale ostre pole-
mike od strani "Piccola". Najjasneje pa je izbrbljala
celjska "Wachta", da so končni cilji Velenemčije
naperjeni proti Italijanom v Trstu istotako kakor
proti Slovincem. Razlika bi bila le ta, da bi pan-
germani hoteli pohrustati najprej nas, potem šele
naj bi prišli na vrsto — Italijani.

Toda čujmo najpopred, kako celjska "Wachta"
izdaja velenemško idejo in nje cilje, oziroma čut-
stevovanje Nemcev do tržaških Italijanov! Pod
naslovom "Deutsch-Triest" objavlja namreč na-
stopni članek:

"Ako se povračamo k dejstvu, da je Trst
nekadaj spadal k nemški zvezi, in ako metrimo
zajedno današnje odnose v tem mestu glede na
njega nemštvo, potem se nam nehoté usiljuje
vprašanje, zakaj nam nemštvo ob Adriji ne kaže
veselejših napredkov?"

PODLISTEK.

Nekaj iz Brkinov.

(Narodno blago, uredil Ivo Trošt.)

Živalska imena: Pika — ovca s kako piko;
belč — bela ovca: bluša itak bela, škabča — črna.
Črni pravijo tudi: murka; ako ima črna ovca li-
nasto glavo, je tudi — kola. Rožka, ako ima roge.
Vrba — črna krava; na vipavskem "čada" (prim.
Erjavac: Popotna torba). Čedin — črn vol, osin
— pšenične dlake.

Nekateri nenavadni izreki bi bili: žena znebi
— če porodi pred časom; Vipavec bi rekel, da se
"prezgodi". U sá doba — v tem času.

Sklanjo imajo Brkini v obče pravilno, le dvo-
jine, kakor povsod, malo poznajo.

V lokalu rabijo vselej "i" pri samostavnih
možkega in srednjega spola, n. pr.: na klobaki,
na mesti itd. V govoru kaj dobro razločujejo č in
š. Brkin ne poreče n. pr. Kovačič, temveč Kova-
čič; sploh pa pri samostalnih, končujočih se na
č, izgovarjal ga bode kakor Hrvat: č. Kakor je
Hrvat dobro znano, kedaj mora izrekat č, tako
tudi Brkin tega nikdar ne pogrša. Slično prika-
zen imamo na zgorajem Kr. su.

Glavni znak, po katerem moreš pogoditi Br-
kina na prvi hip, je ta, da rabi konsekvantno me-

Glavni vzrok temu — kar treba pripoznati
vsakako — tiči jedino in samo v nemških Trža-
nih samih. Ako bi mi v veliki večini nemških družin
tržaških hoteli najprej iskati nemške narodne za-
vesti, našli bi ali povsem pokvarjeno ali pa prav
nikake zavesti.

O zadnjem ljudskem štetju je bilo dokazano,
da v Trstu živi 8000 nemških duš. Ako pa po-
števamo slepenja, sedaj znana v obče, katerih so
se posluževali tedaj, da bi napravili čim več Ita-
lijancov, pripoznati moramo, da je ob Adriji lepo
števílo naših sorojakov, ki bi mogli storiti veliko
več, nego se godi sedaj, za svojo najvišjo last, za
svoj narod.

Osemtisoč Nemcev! Koliko bi lahko storili
ti! In ako bi bilo usojeno le osemdesetim rojakom,
da morajo na obali Adrije živeti in delovati, bila
bi že tem osemdesetim sveta dolžnost, da so
Nemci od glave pa do pete!

Toda, kakor hitro so prišli Nemci v Trst iz
severnih logov "Ostmarka" ali iz nemške države
doli, raznemčjujejo se skoro navadno. Dejstva do-
kazujejo to.

Seveda treba, ako hočemo biti pravični,
pripoznati razveseljivo okolnost, da bje tu mnogo-
katero zvesto nemško srce, katerega ljubezen do
svojega ljudstva se ni omajala v osamljenosti in
zapuščeniosti od severnih bratov-rojakov.

Nemci tuje, ki prihajajo sem doli, naj bi
ne pozabili v prvi vrsti, katera jim je dolžnost,
ako prihajajo v deželo, v mesto, kjer preti Nem-
štvu največa nevarnost. Tu naj bi razvili v vsepo-
delovanje vso svojo vednost in močnost; ter naj bi
pred vsem visoko držali črno-rudeče-zlati prapor
ter zbirali okolo istega vse, kar je nemškega, da
bi se skupno borili za prava našega naroda na
obali južnonemškega morja!

Žal, da se le redko vrši tako.

Čim je Nemec stopil na tržaška tla z name-
nom, da ostane trajno tu, se že vzbuja v njem
hrepenenje, da bi se priučil italijanščini čim prej.
Da-si je to pripoznanja vredno v mnogokaterem

sto k priljubljeni mu č, ako temu sledi kak sa-
moglasnik, n. pr.: ženšče, mesto ženske, mošči me-
sto možki, srače itd.

Naj mi bode dovoljeno navesti še odlomke
nekaterih narodnih pesmic v Brkinih. Predmeti in
motivi so petju tukaj isti, kakor drugod po Slo-
venskem. Na pr.:

Ko sem še v zibči b'la, Ljub'ca, saj zdaj ne ma-
Sem ti obljubila ram več za te,
Zdaj očka mi ne dajo Ker očka mi ne dajo v-
vzeti te. zeti ti.

Adijò, adijo ljub'ca moja,
Saj ti več ne boš moja.

V slovo:

1. Žaluj, žaluj, dekle z menoj Še nocej bi rad pri teb'
Saj ne boš več, kakor nocoj; zaspal,
Zjutraj pa v kasarni stal.

3. Ljub'ca, če maraš kaj zame V kasarni je en široči
[plac.

...(manjka; sicer se ponavlja) Se bova vid'la vsaki čas
Tu je odlomek šaljive ali vsaj malo dosledne
pesmice:

Prav žalostno sem stal,
Ker sem slovo jemal,
Se ljub'ca jokala je.
Jaz sem se smejal.

pogledu, vendar bi kazalo, da bi v tej italijanski
dobi učenja ne zatajevali in silili od sebe svojega
nemškega bitstva. Mesto da bi na ulici govorili v
materinem jeziku se svojimi rojaki, pa raje lomijo
italijanščino na uprav izživalen način, kajti želja
po polasčenju se zadovoljuje raje najgroznejši in
najkrivejši italijanski oblikami, nego pa s pra-
vimi našega plemenitega in blagolasnega jezika
nemškega.

Komaj da se je se silo in naporom priučil
nekoliko italijanskih drobtin, hitro jih hoče po-
rabljati koristno. Najlepšo priliko v to nudi Trsta
ženska mladina. Koliko pripovedujejo vendar v naših
nemških krajih o lepi in zapeljivi italijanski ženi!
Koliko je vendar čitati o njej v mnogoštevilnih
pesmih, romanah, pripovedkah, ki se sučejo v mla-
dostnem duhu nemškega mladeniča! Saj tudi v
Scheffelnovem "Trompeter von Säckingen" toži
Margareta, ko se poslavlja od ljubimca: "In
Welschland, da sind die Frauen so schön"

In lažke žene so v resnici ujele mnogoka-
tero srce nemških mladeničev. Mnogo zakonov se
sklepa tu med Nemci in Italijankami; a otroci,
izhajajoči iz takih zakonov, postajajo navadno
mali Italijani. Materi na ljubo pozablja oče nem-
ški jezik ali vsaj ne govori tega jezika v krogu
svoje družine, kajti tu kaže žena navadno več
narodne samozavesti, in ne le, da noče odpustiti
od svojega materinega jezika, ampak hoče čuti,
da tudi otroci kramljajo v staroznanih glasovih.

Otroci zabajajo v šolo — najnavadnejše v
italijanske zavode, ker le-ti so, kakor trdijo, ve-
liko laglji. Tam se govori med učenci izključno le
italijanski — to je jezik, ki provzroča, da se ježe
lasje poznavalec, zlasti v nemških zavodih.

Takozvana nemška mladina v Trstu je v
prvi vrsti jako patrijotična, kliče navdušeno "Ev-
viva", kadar igrajo cesarsko pesem, čita posebno
ljubeznijo "Decamerone" od Boccaccio-a ter
razne moderne pisatelje francozke, katerih romani
in igrokazi se odlikujejo po posebno kriččem rea-
lizmu. Schiller, Göthe, Körner, Jahn in drugi nem-

Ob zaključku naj oprostí blagovoljni čitatelj,
ako dodam še nekaj o strahovih. Kakor povsod,
tako tudi v Brkinih nismo svobodni nekih višjih
bitij med bogovi in ljudmi. Brkini posebno vera-
jejo v strahove. Ti se obično prikazujejo med 11.
in 12. uro po noči. Oni človek jih navadno vidi,
ki se jih ne boji; strahopetec jih ne bode videl.
(Ta izrek je nekako v nasprotju s trditvami dru-
god). Križ potov, ali tam, kjer vodi steza čez kak
jarek, tam kaj radi videvajo strahove. Prikazen
strahov so luči, ki se premikajo iz kraja v kraj.
Čestokrat videvajo tudi bele žene, čujejo ječanje,
ki drvi iz tega jarka v oni. Na potokih so kočije,
pod katerimi pa gori ogenj; kočijaž goni ter poca
z bičem tako, da leté konji kakor blisk. V kočiji
sede gospodje z cilindri ter se malo menijo za
vse, kar je okoli njih. Bržkone so to sami peklen-
ski hudiči.

Da ne završim s tako strašljive besedo, ho-
čem še kakor ne-filolog tolmačiti pomen: Brkin.
Koračnica "in" je večinoma grdivna — deblo ali
koren je "brk"! to je torej človek z brkami. Gr-
divno končnico so dodali gotovo radi tega, ker
naše pobožne ljudstvo sploh bolj ljubi gole obraze.
Ali tukaj nomen non est omen.

(Zvršček).

ski velikani duha se upoštevajo od malekaterega. In med temi redkimi so navadno oni, ki hranijo zvestobo svojemu nemškemu narodu do pozne moške dobe.

Prezapeljivo, prevabljivo je to življenje in vrvenje ob Adriji. Zakotne ulice v starem mestu vabijo veliko prijazneje, nego pa priprosto nemško ognjišče. — Zapeljivi pogledi Italijanke so opojni veliko bolj, nego pa nemška devica svojim priprostim plemenitim in milim bitstvom.

Nemci, nazaj k Nemštvu!

Boriti, vojevati in, ako treba, izkrevaveti moramo za naš nemški plemeniti narod ob Adriji. Kajti nemška so tla, in mesto naj ostane in mora ostati, kar je: Vsenemčije najjužnejša obmejna trdnjava.

Dunajsko dijaštvo v l. 1897.*

Dunaj, 30. dec. 1897.

Sedaj, koncem leta, ko se delaje povsodi sklepati računi, ne bo napačno, ako se tudi slov. dijaštvo ozre na minolo leto 1897. Kako smo gospodarili? Kako smo se pripravljali za prihodnji svoj poklic kakor učitelji, kakor voditelji naređa slovenskega? Ali smo si bili v svesti te svoje naloge?

Učitelju treba pred vsem, da je popolnoma več v svoji stroki; vpraša se torej: kako je s strokovno izobrazbo slov. vsučilščnikov? Merilo mi seveda merejo biti le vspehi na skušnjah, in ako naj upoštevam še pridnost, tudi trajanje študij. Kar se tega tiče moram izreči v obče še prav dobro sodbo o dunajskem dijaštvu. Skušnje dela tu večina Slovencev z dobrim vspehom in skoro brez izjeme ob pravem času.

Toda: ali zadostuje to na sploh za izobraženega Slovenca? Za nobenega ne!!

Ne samo, da šolska strokovna izobrazba nikomur ne zadostuje za življenje, Slovenec ne koristi nimalo. Kedo pa se zna izraziti slovenski o strokovnih stvareh? Le poslušajte nas in slišali boste, da govorimo o znanstvu, s prav zelo redkimi izjemami, vedno le, če se izključno, pa vsaj na pol — v tistem slavem ljubljanskem žargonu — v nemškem jeziku. Pretušno, da je take! Prežalostno, da se komaj 1/4 Slovencev izobražuje v na pol slov. nižjih gimnazijah, in da se vsi izobražujejo na popolnoma nemških višjih gimnazijah! To so vspehi naših poslancev pa tudi naših učiteljev; to je sad tolikih bojev in tako dolgotrajnih bojev! Seveda, saj se Slovincem z drobtinico že pomiri vsa lakota po slov. samostojnosti za dolge dobe, včasih pa že obljubljena drobtina zadostuje za par let. In slovenski politiki govore bombastično o svojih vspehih. Strankarski in osebni interesi uničujejo vse daljše in višje cilje, ki so se povdarjali nekdaj, kakor *conditio sine qua non*, o katerih se pa sedaj le še govori ob izrednih prilikah trenutnega združenja. Kje je narodna odločnost, kje dobro organizovano časopisje, zanimajoče se za celotni narod?!

Toda naj se vrnem! To živo pomajkanje v strokovni izobrazbi za nas Slovence na jedni strani, na drugi spopolnovanje znanja samega, so privedle baš medicince in naravoslovce do tega, da so si ustanovili svoje omizje, kjer naj bi se zbirali vsaki teden po enkrat na strogo znanstvena predavanja v slov. jeziku. Omizje ima ob enem namen sestaviti na podlagi predavanj znanstveno, naravoslovno in medicinsko terminologijo, ob enem pa pripravljati pot slov. strokovnemu listu. Omizje bo slavilo januarija meseca že svojo obletnico. Ravno tako marljivo je bilo tudi omizje jezikoslovcev, ki se je ustanovilo kmalo potem. Tudi to omizje ima redna predavanja, združena ob enem z znanstvenimi pogovori. Tudi to omizje ima namen vaditi svoje člene v prevajanju klasikov na slov. jezik, dalje razmotrivati slovastvena vprašanja in osobito slovensko slovastvo. Ob istem času se je ustanovilo tudi omizje zgodovinarjev in geografov, o katerem pa, žal, ni letos čuti ničesar. Tudi juristi niso mislili zaostati in so se zbrali na pogovor, toda dalje pa tudi niso prišli. Obžalovati se mora, da niso uvideli tudi juristi, da je tudi v njih še mnogo prilike za delovanje. Res je, da juristi imajo že svojo terminologijo;

* Moralno odgovornost za vsebino tega članka morajo nositi gg. dopisniki sami. Op. ur.

toda, kaj pa pravi narodno gospodarska in sociološka veda sploh! Ali bi se ne dalo ravno tu najti še obširno polje, še neizčrpen vir in za nas Slovence odločilen faktor, kjer imajo mnogo, premnogo hvaležnega dela za vedno? Prepričan sem, da bi se tega omizja radi udeleževali tudi nejuristi. Tovariši juristi, na noge, na delo! Saj ravno vi ste poklicani v prvi vrsti za politično delo. A kaj vam politika brez temeljitega proučavanja narodnega gospodarstva?!

Ako pogledamo torej na leto 1897., moramo reči, da je nekoliko, ali recimo precej bolje, nego prejšnja leta. Le pogum, le vedno naprej! Delujmo tiho, delujmo pa vestno in vstrajno, saj pride čas, ko nam bo mogoče pokazati sadove svojega truda, saj pride pa tudi čas, ko nam bo treba dajati odgovora pred narodom slovenskim!

Leto 1897. je za slov. visokošolstvo važno še v nekem drugem oziru! Začetkom maja nekako je sprožil vzorni in vsestransko delavni ljubljanski župan, gosp. Iv. Hribar, že davnej v srcu marsikakega dijaka tiho zaželeno misel: dijaštvo naj se pokaže pred slov. javnostjo z dijaškim shodom. Dunajski visokošolci so se oprijeli takoj te misli z vso energijo. Stopili so v dotikoz drugimi slov. visokošolci in začeli delati priprave. Toda čas je bil silno kratek, korespondenca je mnogo zavlekla vse priprave, zaradi tega se je shod odložil za jedno leto. Prav slabo je seveda vplival na dijaštvo tudi organ „narodno-napredne“ stranke, ki je v slabih slutnjah pisal dne 5. junija v svojem listku, da je našel kongres čeških dam posnemovalca v podobi naših dunajskih akademikov, ki hote privediti v počitnicah velikanski kongres, sklepati imenitne resolucije, ki prav gotovo rešijo propada našo politično in nar.-gospodarsko politiko... Tako piše slov. časopis, tako piše organ narodne stranke.

Tako se nam roga list, kateremu se včasih, dasi le redko, sanja, da je slov. akademikom še vedno dovoljeno najponižnejše spremljati politiko naroda. Saj drugega že dolgo časa niso mislili o slov. dijaštvu: smeš me spremljati, toda tiho moraš biti, dokler ti ne rečem: vpij „živio“. Naj spomnim tu le na oni znani „kaj pa je tebe treba bilo“ ob porodu Vesne, naj spomnim na shod zaupnih mož, ko so vse resolucije slov. dijaštva (mej temi tudi zahteva, da naj stopa vodstvo stranke ob vsaki priliki z istim v dotiko ter mu izroča posebno agitatorično stran delovanja) odklonili z utemeljitvijo, da jim čas ne dopušča, da bi se „še danes“ bavili s temi resolucijami. Tisti „danes“ še sedaj ni prišel in bi bil seveda tudi zamujen že zdavnaj!

Tako je narodna stranka škodovala mnogo stvari, sebi in svojim pristašem. Nikakor nočem biti krivičen in zato moram priznati, da tudi dijaštvo ni popolnoma brez krivde, da nima sedaj faktično skoro nikakega ugleda več. A pomisliti je, da je bilo dijaštvo brez opore, katere mu je vendarle treba, katere pa mu ni dajala lastna stranka.

Dandanes so se razmere predrugačile. Narodna stranka bi morda rada imela slov. dijaštvo za seboj, pa dijaštvo v večini ne bo moralo k njej. Na nas pa je, dragi tovariši, da si pridobimo zopet ugleda in sicer da si ga pridobimo sami, oprti na svojo lastno mladeniško moč, energijo in navdušenost.

Na noge torej, na delo! Poprimimo se zopet pričetega dela, pripravljajmo se vestno in vsestransko in pokažimo formalno in faktično svoje mišljenje pred slov. javnostjo na občedijskem shodu v Ljubljani. X.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 2. januarja 1898.

Prva beseda. Minole sobote je vsprejel novinar. tržaški, baron Göss, uradniško osobje namestništva in tukajšnjega policijskega ravnateljstva. Na nagovor dvornega svetnika Krekicha je odgovoril gospod namestnik, da ga o nastopu tega težavnega mesta, spojenega z veliko odgovornostjo, osrčuje zavest, da ne prihaja kakor tujec v to deželo. Spomnivši se svojega prednika je nadaljeval: „Tudi v vas, velespoštovani gospod dvorni svetnik, vidim onega, pod čegar neposrednim vodstvom mi je bila sreča, da sem služboval nekdanj. Tudi v novih razmerah se bodem dajal voditi od

čiststva visokega spoštovanja, ki me je navdajalo takrat do vas. Tudi med vami, gospodje moji, vidim mnogokaterega starega znanca, tudi vas pozdravljam kakor sotrudnike v najvišji službi, kakor oni uradniški zbor, ki je po zaslugi mnogoletnega izbornega vodstva mojega gospoda prednika vzdržal in utrdil izvrstni glas političke uprave na Primorskem.

S tem mi odpada naloga, da bi vam označal smer za bodočnost in omejiti se moram na prošnjo, da nepremično vstrajate na dosežani poti. Po mnogostranski dotiki s prebivalci te pokrajine v prejšnjih časih stopil sem tu pred razmere, ki so mi že znane deloma. Vendar ne bodem mogel pogrešati vaših vestnih nasvetov in vaše izdatne podpore, in vas prosim, da mi privoščite to podporo v polni meri.“

Naravnost treba povedati, da je v tem govoru akcentov, ki nam ne zvene prijetno. Ker pa je težko ugibati že sedaj, v koliko so tu govorili resnični nameni za bodočnost in v koliko le dolžna in običajna uljudnost, menimo, da ne bi bilo umestno, ako bi hoteli razvijati že danes svoje misli. Ta jedna opazka pa nam bodi že dovoljena, ker tako zahteva naš odkriti značaj: ako ostane smer političke uprave stara, ostane nemo stari tudi mi v svojem razmerju do nje!!

Pretvarjanje najdrznejše vrste. Tržaški „Mattino“ je dobil zopet novo obliko in z obliko tudi novega gospodarja. Vidni gospodar mu je sedaj tiskar Tomasich, a kdo mu je nevidni in resnični rednik? To je sedaj veliko vprašanje. List je seveda objavil svoj novi program, ki pa je zelo zelo podoben — staremu. Zatrja svojo zvestobo do vladajoče hiše. To bi bilo dobro. Liberalen hoče biti. Tudi to ne bi bilo slabo, ako bi hotel umeti svoj liberalizem v zmišlu pravičnosti do vseh. Zvest da hoče biti zakonom in ustavi. Nasproti raznim narodnostim se hoče vesti koncilijantno, da bode možna harmonija v ukupnosti. Spoštoval bode vse narodnosti, da bode smel zahtevati, da morajo tudi drugi spoštovati njegovo narodnost.

Tako je pisal prenevljeni in prerojeni „Mattino“ v svoji prvi letošnji številki. To bi bil nekak nov program.

Ali pisal je tako le na čelu in le v prvi koloni svoje prve številke. Takoj na isti strani, v peti koloni pa je napisal komentar, ki je kar prekopnil in postavil na glavo vse lepe — besede iz prve kolone.

Tu govori o delovanju bivšega namestnika in pozdravlja novega. Pripoveduje poslednjemu, da v Primorski je vse v najlepšem redu, da vlada popoln mir med narodnostmi.

Po menenju „Mattinovem“ se nam situacija na Primorskem kaže tako le: tu na Primorskem vladajo najnormalnejši odnošaji, najmirnejši in najrednejši. Z jedne strani naraščujoča omika in civilizacija, od druge strani resno in neumorno delo viteza Rinaldinija sta postala činiteljima razvoja, napredka in mira med narodnostmi v deželi. Če tudi v našem mestu — kjer se stekajo vse sile pokrajine — najhitreje švigajo iskre sperov, se je vendar vzmirjalo navadno le povrčje vodovja, ki se je pa vsikdar ugledilo zopet in je v svoji jasnosti odsevalo naše lepe solnce.

Torej po vsem, kar se je godilo leta in leta in posebno letos v spomladi; potem ko je jedna sama stranka — in to najneolajnejša — dobila toliko moči v roko, da mora vihteti svoj kruti bič nad vsem prebivalstvom, na ogromno škodo večine prebivalstva in državne misli, in ki je svojim brezprimerno nasilnim, krivičnim in neolajnim postopanjem takorekoč potisnila v zapore na stotine ekzistencij in z istimi zajedno v nesrečo istotolike nedolžnih rodbin; po dogedkih letošnje spomladi, ki so povzročili, da je večina prebivalstva vzkročena na nečuten način na svojih pol. pravicah in ki so zakrivil, da v onih, ki so trpeli to krivico, še sedaj vstrepečajo srca v ogorčenju — po vsem torej, kar se je godilo leta sem in še posebno letošnje spomladi, mogla se je še oglasiti brezobrazna duša s trditvijo, da so v nas odnošaji najnormalnejši in da vlada tu najlepši mir med narodnostmi. Ne vemo, čemu naj bi se čudili bolj: ali brezobraznosti, ki je mogla napisati tako trditve, ali pa nadaljnji brezobraznosti „Mattinovi“, da se vrhu tega

hoče kazati kakor list, ki hoče biti koncilijanten in pravičen do vseh!

Mi bi bili radi, da nam ne bi trebalo govoriti o tem, kar je bilo; ali na taka, drzna pretvarjanja treba reagovati in čutimo prisiljene, da se oglašimo čim prej tudi na sličen članek, ki ga je bila priobčila „Triester Zeitung“.

Papežev jubilej. Blagor Njemu, čegar častne dni praznuje — ves svet! Od vseh strani vsega sveta prihajajo poročila, kako iskreno so se kristijanske duše udeležile jubileja Leva XIII. Po vsem svetu, kamor koli je posijal žarek fenomenalne modrosti veleuma na sv. stolici v Rimu, povsodi so hvalili milost Božjo, da je poslala človeštvu takega apostola miru, krščanske ljubezni in spravljivosti.

Tudi naš cesarski dvor, ki je na glasu po svojem verskem mišljenju je sočutstvoval najiskrenejše na tej slavnosti. V imenu cesarjevem je došel na nuncijskuro na Dunaju čestitat viši dvornik knez Lichtenstein; cesaričina udova Štefanija in vojvodi Rajner in Viktor pa sta prišla osebno.

Ruski glas o Madjarih. Ruski list „Halicanin“ in za njim v Parizu izhajajoči „Nord“, sta objavila članek, v katerem odločno obsojata fanatizem Madjarov in njih besnenje proti nemadjarim narodnostim. Ta pojav je tem važnejši, ker se zlasti poslednjemu listu pripisujejo zveze z odličnimi krogi ruskimi. Članek pravi, da tudi vsa protekajoča nemškega cesarja Madjarom, je popolnoma obnemogla, ko gre za to, da bi se le navidezno civilizovano ljudstvo prelevilo v resnično civilizovano. Madjari so manj vredno pleme v primeri z drugim narodnostmi. Sredstva, ki jih rabijo Madjari, nimajo nič civilizatoričnega na sebi. Je-li mar to čin civilizacije, ako Madjari konfiskujejo Malorusom in Slovanom denar, nabran za narodne šole? Toda Madjari gredo še dalje. Kakor njih sorojaki Turki, ki so si nabirali janičarjev, tako tržejo tudi Madjari deco iz rok slovanških starišev, ali pa jih pošiljajo v madjarska zavetišča, kjer jim ucepljajo v srca sovraštvo do lastnega naroda. Članek omenja nadalje najnovejšega nasilstva: pomadjarjevanja krajev nih imen. Celo to so zahtevali najhujši fanatiki, da bi ogerska pošta odrekala odposlatev vsem pismom v inozemstvo, ki nimajo madjarskih naslovov. Po takem ti „liberalci“ ne bi hoteli pomadjariti samo Ogerake, nego ves svet! Vlada sicer ni mogla pritrditi tej blazni zahtevi, pač pa je sklenila, da zapleni vse slovanške in rumunske šolske knjige, ako imena v njih nimajo madjarskih označenj. „Nord“ vsklika v zaključku članka: „Et un pays a encore la prétention de s'appeler „evropéen“ et „civilisé“ (In taka dežela bi zahtevala še, da bi jo nazivali „evropsko“ in „civilizovano“!).

Različne vesti.

Slovesnosti uvedanja novega civilnega pravnega postopanja, ki se je vršila dne 1. t. m. prisustvovali so razven gosp. predsednika višjega sodišča vit. Kludiger-ja in predstojnikov drugih sodnih uradov tudi skoro vsi tukajšnji odvetniki in notarji. Slavnostni nagovor je izustil gosp. dvorni svetnik Urbančič.

II. zbirka nabranih in izkazanih darov za družine okoličanov obsojenih radi volilnih izgrediv: „Zagorski Sokol“ nabral o odhodu

g. Koprivca	7 gld. —
Kolar Anton nabral pri:	
Frau Kolar	50
Hühneru	50
Garbasov	25
Antoniji Podbersič	50
Rih. Novak	50
Stef. Ribarič	50
C. Piva	50
Tjesimirovnu	30
Bürklerju	20
Mauerju	20
Resicu	20
Levcu	10
Cuceku	50
Modica	20
Sebe cherju	10
Palčiču	50
Lavriču	1
Požarju	50
sam nabiratelj dal	50
Skupaj	14 gld. 85

„Slovenka“. S tem izdanjem so dobili vsi naši naročniki tudi prvo številko „Slovenke“ na ogled. Ktor se ne misli naročiti na ta jedini slovenski ženski list, izvoli naj vrni to doposlano številko.

Brzjavna postaja v Kastvu. Dne 1. januarja 1898 odprla se je v Kastvu, političnem okraju Volosko, nova brzjavna postaja z omejeno dnevno službo združena s tamošnjim uradom.

Razglas. Interurbana telefonska proga Dunaj-Trst je počeni s 1. prosincem 1898, le od 1 do 2 ure 15 minut popoldne — in ne več od polu jedne do 3 ure pop., kakor dosihdob — odprta izključno prometu mej Dunajem in Trstom in je samo v tem času direktno zvezana s telefonskimi govornicami na borzah na Dunaju in Trstu.

Pogovori med Dunajem in Trstom, osobito nujni, priglašeni od drugih strani med časom, rezervovanja za borze, morejo se po redu, kakor so bili priglašeni, vršiti tudi mej tem, v kolikor to dovoljuje borzni promet.

Od ces. kr. poštnege in brzjavnega ravnateljstva.

Ustanovitev „Slovenskega čebelarkega društva“ s sedežem v Ljubljani je c. kr. deželna vlada dovolila in že potrdila predložena ji pravila. Vabimo torej slovenske čebelarje, naj zglase svoj pristop za sedaj pri kmetijski družbi v Ljubljani in naj ob enem pošljejo letnino po 1 gld. O ustanovnem občnem zboru „slovenskega čebelarkega društva“ obvestimo ude svoječasno.

Križem domovine. Društvo „Sloga“ v Gorici je imelo minolo leto 12.000 gld. dohodkov in okoli 10.500 gld. stroškov in sicer brez obrtne šole za dečke, ki ima poseben račun. Ako se pomisli, koliko so še goriški Slovenci darovali posebej za „Šolski dom“ in za druge narodne potrebe, lahko se reče, da so oni najlepši vzgled požrtvovalnosti za narodne namene. — „Goriški Sokol“ priredi dne Sv. Treh Kraljev koncert s petjem in tamburanjem v salonu „Grand hôtel Suda“. — Na občinskih volitvah v Rožeku na Koroškem je zmaga slovenska narodna stranka v prvi nad Nemci. Živel! — V cerkvi v Gorici na Kranjskem diča veliki oltar krasna kipa slovanških apostolov sv. Cirila in Metoda v človeški velikosti. To je delo gosp. Franja Tončiča, kiparja v Kamniku — Hrvaška akad. mladina iz Voloskega-Opatije priredi dne 28. t. m. sijajno zabavo s plesom pod pokroviteljstvom velečlenega gosp. Vekoslava Spinčiča, narodnega zastopnika.

Podpernemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju došla so poslednji čas sledeča darila: Hlačar uadofc. sev. zah. zel. 3 gld. Anton Košelj, vzgojevalec (društvo. ustanovnik) 2 gld. Dr. Anton Primožič, 1 gld. G. Jarnej Andrejka, c. in kr. ritmejster Nj. Vel. arcijske garde, 3 gld. V Kamniku so darovali: Gg. Ivan Murnik, veleposestnik, Jos. Orel, trgovec, po 5 gld., vč. g. Ivan Oblak, kanonik in dekan, 2 gld. V Ljubljani gg: Dr. Val. Krisper, odvetnik, 1 gld., Dr. Andrej Kuhar, not. kand. 1 gld.; Anton Krejčič, 50 nvč. V Ljutomeru: G. Dr. France Rosina, odvetnik, dež. poslanec, 5 gld.; Ivan Franke, c. k. profesor v Ljubljani in dr. Ed. Volčič c. k. sodn. tajnik v Novem mestu po — 50 nvč. Gosp. Tomo Flis, knjigovodja na Vrdu pri Vrhniki je društvu poslal 19 gld. 50 nvč., katere so darovali: Gospa Marija Kotnik, veleposestnica na Verdu 5 gld.; gg. Gabriel Jelovšek, dež. poslanec in Josip Lenarčič, tovarnar in dež. poslanec, po 3 gld.; gg. M. Bril, trgovec in Anton Flis knjigovodja, po 2 gld.; gg. C. Komotar, c. kr. notar, Ivan Grudea, c. k. davkar v p., gospa Franciška Korenčan, krčmarica, g. Bogdan Kobal, c. kr. dež. sodni svetnik po 1 gld., g. dr. Furlan, c. kr. sodni pristav — 50 nvč. — Vsem plemenitim darovalkam in blagim darovalcem bodi za vsak dar najiskrenejša zahvala! V treh mesecih (okt. nov. dec.) oglašilo se je 50 revnih visokošolcev za podporo; podporo je prejelo — 48 dijakov! — Vsak, kdor more, naj daruje za bedne mlade rojake v tujem mestu. Vsak dar vsprejme hvaležno društveni blagajnik vč. g. Franc Jančar, mesninar, papeški častni komornik župnik nemškega vit. reda. Dunaj, I. Singerstr. 7. —

Slabo vočilo za novo leto. Včeraj je prihitela na zdravniško postajo Josipina Farra iz Miljevezanja levim očesom. Ker jej je bilo treba naznaniti kdo jej je provzročil to poškodovanje, po

vedala je, da je bil to njen ljubimec ter da želi, da drugi doznajo to.

Z nožem so zaboli. Mirno je sedel s svojimi tovariši Blaž Ferluga z Grete v neki tamošnji krčmi. Pozneje, ko je vina bilo že več, prišlo je do nesporazumljenja med njim in drugimi in ko bi trenil onel se je prepil. Kozarci, stolica in drugo je kar letelo po zraku. V tem pa je bilo čuti vsklik Ferluge. Bil je zaboden ter je takoj omelel in kri se mu je prikazala na prsih. Prenešen je bil takoj v bolnišnico. Drugi pa so zbežali.

Prazen strah. Včeraj prihitel je k polic. nadz. ves vpehan neki postrešček ter mu je javil, da je slišal, kako hčejo tatje ulomiti v tovarno vina Chiozza ter da že zagajo železno ograjo. Nadzornik je hitel na lice mesta; po štiriurnem brezuspešnem preiskovanju vseh prostorov dokazalo se je, da je bila le domišljija postreščekova, ko je slišal žagati ograjo. O tatovih pa ni bilo nikacega sledu.

„Punčike“ štrajkajo. V Parizu je nastal pravcati krah s „punčikami“. Prodajalnice, v katerih se prodajajo najdragoceneje punčike, se bodo morale zapreti in založniki tega blaga imajo ogromne škode. Vse to pa prihaja od tod, ker otroci odličnih in najodličnejših družin ne marajo več punčik, ker se jim zdi — preotročje. V velikih salonih imajo otroci že vse druge načine zabavanja in ako se jih praša, zakaj ne marajo več „punčik“, odgovarjajo jednostavno: „Punčik ne nosim več, dame ki prihajajo k mama v obiske, ne nosijo sabo „punčik“, torej jih tudi ne maramo več“. O svet, svet, kako si vzrastel!

Zopet novo sredstvo zoper jetiko. Mnogo je zdravil zoper to nevarno bolezen, vendar tacega ni bilo do sedaj, ki bi res ozdravilo človeka popolnoma, ako je zapadel tej ukončujoči bolezni. Najbolj so se še obnesla takozvana prirodna sredstva, dočim umetna zdravila navadno ne opravijo nič. Vendar so baje iznašli „umetno“ sredstvo, o katerem upaje večaki v tej stroki doseči najboljših uspehov.

Z ozirom na dejstvo, da ravno v Trstu mnogo ljudi trpi in mrje na jetiki in bolezni sopnih organov, je umestno, da spregovorimo nekaj besedij o tem novem sredstvu za ozdravljenje jetike.

To sredstvo se imenuje v svoji kemični sestavi lignosulfit, kar bi značilo toliko, kakor „žvepleni les“, ker sestoji tako rekoč iz žvepla in lesa. To sredstvo pak se ne uživa v obliki takečine ali gošče, marveč se samo diha v sé.

V tovarnah, v katerih se izdelava papir iz smrekevega lesa in tako imenovana „snov „cellulose“ imajo velike prostore, v katerih se v velikanskih kotlih kuha zdrobljen smrekovi ali jelkovi les v žvepleni kislini in apnenem mleku. Iz teh kotlov hlapi močan par in napolnjuje ves prostor, kjer se nahajajo seveda tudi ljudje, delavci.

Večletne izkušnje pak so pokazale, da delavci, kateri delajo v teh prostorih, ne obolé nikdar na jetiki ali kaki drugi podobni bolezni. To pa najbrže izvira od tod, ker se nahajajo v paru hlapec iz kotlov, jako zdrave snovi, kakor razpuščene soli, eterična olja, smole in žvepleni duh, katere snovi obležajo tudi na dnu kotlov, v katerih se je izkuhaval les, namenjen za papir in cellulose. Vsej tej zmesi, lezeči po izkuhanju lesa na dnu kotlov, se pravi „lignosulfit“. Na podlagi teh opazovanj so prišli zdravniki na sled, da bi utegnili „lignosulfit“ biti najbolje sredstvo zoper jetiko in nekateri poskusi so se zares posrečili izvrstno.

Jetičin človek, ki je stopil v ta par, mora v početku sicer mnogo huje kašljati, toda v nekočko daeh že polega kašelj, bolečine v prsih odnehavajo, bolnik zamore zopet jesti in v nekaterih tednih se iznebi pljučnice.

Vspehi, ki so se dosegli z lignosulfitom so dovedli do tega, da se je jelo uvajati to sredstvo na raznih klinikah in bolnišnicah. Dobro pa bi bilo, ako bi se zamoglo prirediti tako, da bi se mogel vsakdo zdraviti z lignosulfitom na svojem domu.

Ženini in cenjene družine,

ki rabijo trdno pohištvo in tapetarije, naj ne zamudijo obiskati zalogo

Viljelma Dalla Torre
v ulici Cordaiuoli

(blizu trga S. Giovanni), kjer najdejo dobiček na vsem.
Via Cordaiuoli 2. MOJE POHIŠTVO DONESE SREČO Via Cordaiuoli 2.

